

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 20 oktober 2023
(OR. en)

14309/23

JAI 1328
FREMP 290
DIGIT 220
SOC 692
HYBRID 72
DISINFO 84

RESULTAAT BESPREKINGEN

---

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	de delegaties
nr. vorig doc.:	13399/23 + COR 1 + 13399/23 ADD 1
Betreft:	Conclusies van de Raad over digitale empowerment ter bescherming en handhaving van de grondrechten in het digitale tijdperk - Conclusies van de Raad (20 oktober 2023)

Voor de delegaties gaan hierbij de conclusies van de Raad over digitale empowerment ter bescherming en handhaving van de grondrechten in het digitale tijdperk, die de Raad tijdens zijn 3976e zitting op 20 oktober 2023 heeft aangenomen.

**CONCLUSIES VAN DE RAAD OVER DIGITALE EMPOWERMENT TER
BESCHERMING EN HANDHAVING VAN DE GRONDRECHTEN IN HET
DIGITALE TIJDPERK**

Preambule

De Raad van de Europese Unie,

- a) **herinnerend aan** het Verdrag betreffende de Europese Unie, en met name de artikelen 2, 3, en 6;
- b) **herinnerend aan** het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 4, lid 3, artikel 8, artikel 9, artikel 16, artikel 67, lid 1, artikel 151, artikel 162 en artikel 166, lid 2;
- c) **herinnerend aan** het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna "het Handvest" genoemd), dat eenieder het recht geeft ten volle gebruik te maken van zijn rechten en kansen, en met name de artikelen 8, 11, 14, 15, 21, 23, 24, 25, 26, 36, 47, 51 en 52;
- d) **eraan herinnerend** dat de grondrechten de hoeksteen van elke democratische samenleving vormen en dat de bescherming ervan, zowel online als offline, essentieel is voor het waarborgen van de menselijke waardigheid, wat in het digitale tijdperk des te moeilijker is geworden;
- e) **herinnerend aan** de jaarverslagen over de uitvoering van het Handvest, en met name aan het verslag van 2021, waarin de nadruk lag op de "Bescherming van de grondrechten in het digitale tijdperk";

- f) **herinnerend aan** het beleidsprogramma voor het digitale decennium 2030, waarin onder meer is bepaald dat de Europese digitale samenleving de democratie moet ondersteunen door de bescherming van de grondrechten, een veilige en open digitale omgeving en toegankelijke en mensgerichte digitale overheidsdiensten en -administratie;
- g) **onderstrepnd** dat de Europese verklaring over digitale rechten en beginselen voor het digitale decennium bevestigt dat de digitale soevereiniteit van Europa gebaseerd moet zijn op de bevordering en bescherming van de grondrechten, de rechtsstaat en democratie, inclusie, toegankelijkheid, gelijkheid, veerkracht, veiligheid en de beschikbaarheid van diensten, en dat iedereen de mogelijkheid moet hebben om alle elementaire en geavanceerde digitale vaardigheden te verwerven;
- h) **herinnerend aan** onder meer de verklaring van Tallinn over e-overheid (oktober 2017)¹, de conclusies van de Raad "De digitale toekomst van Europa vormgeven" (juni 2020)², de conclusies van het voorzitterschap over het Handvest van de grondrechten in de context van artificiële intelligentie en digitale verandering (oktober 2020)³, de Verklaring van Berlijn over een digitale samenleving en een op waarden gebaseerde digitale overheid (december 2020)⁴ en de Verklaring van Lissabon over een digitale democratie met een doel (juni 2021)⁵;
- i) **ingenomen met** de werkzaamheden van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten, met name het verslag "Op het juiste pad voor de toekomst: artificiële intelligentie en de grondrechten", jaarlijkse actualisaties over de ruimte voor het maatschappelijk middenveld in de EU, onderzoek op het gebied van haat en het modereren van online-inhoud en het verslag over het eerbiedigen van de grondrechten van ouderen door de toegang tot overheidsdiensten in digitale samenlevingen te waarborgen;

---

¹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/ministerial-declaration-egovernment-tallinn-declaration>

² [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XG0616\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XG0616(01))

³ <https://www.consilium.europa.eu/media/46496/st11481-en20.pdf>

⁴ https://ec.europa.eu/isa2/news/eu-member-states-sign-berlin-declaration-digital-society_en

⁵ <https://www.lisbondeclaration.eu>

- j) **nota nemend** van de werkzaamheden van Europese en internationale organisaties zoals de Commissie artificiële intelligentie en de Europese Commissie voor Efficiëntie in Justitie (Cepej) van de Raad van Europa, die een actieplan voor 2022-2025 inzake digitalisering voor een betere justitie heeft aangenomen;
- k) **overwegende** dat de digitale transformatie een verandering teweegbrengt in de manier waarop we communiceren, met elkaar omgaan, werken, leren, toegang hebben tot diensten en ons dagelijks leven leiden, en ook in de manier waarop onze grondrechten worden getroffen en beschermd, en dat individuen de kansen die de digitale transformatie biedt alleen kunnen benutten als zij passende vaardigheden ontwikkelen en hun de nodige instrumenten worden aangereikt;
- l) **overwegende** dat het voorgestelde ambitieniveau van het beleidsprogramma voor het digitale decennium 2030 inhoudt dat essentiële overheidsdiensten tussen nu en 2030 100 % online worden aangeboden aan de Europese burgers en bedrijven;
- m) **erkennende** dat het van belang is dat de toegankelijkheid wordt bevorderd en dat de digitale kloof, die de COVID-19-crisis verder heeft verergerd, wordt gedicht⁶;
- n) **eraan herinnerend** dat een van de doelstellingen van het actieplan voor de Europese pijler van sociale rechten erin bestaat dat ten minste 80 % van de volwassenen tussen nu en 2030 over digitale basisvaardigheden beschikt als voorwaarde voor een grotere inclusie en participatie op de arbeidsmarkt en de samenleving in een gedigitaliseerd Europa;
- o) **opnieuw bevestigend** dat de grondrechten zowel online als offline van toepassing zijn en dat iedereen de mogelijkheid en ondersteuning moet krijgen om digitale basisvaardigheden te verwerven om zijn rechten te begrijpen en uit te oefenen, alsook om het volledige potentieel te genieten van openbare en particuliere diensten, die steeds vaker online worden aangeboden;

---

⁶ Met de digitale kloof wordt het onderscheid bedoeld tussen degenen die toegang hebben tot internet of andere digitale technologieën en gebruik kunnen maken van onlinediensten, en degenen die van deze diensten zijn uitgesloten. [Eurostat-definitie](#)

- p) **er nota van nemend** dat 2023 overeenkomstig de Europese vaardighedenagenda het Europees Jaar van de Vaardigheden is en dat zowel de digitale basisvaardigheden van mensen en bedrijven als gespecialiseerde digitale vaardigheden voor de beroepsbevolking, alsook de digitalisering van overheidsdiensten, een voorwaarde zijn voor actieve deelname aan het digitale decennium en de digitale soevereiniteit van de Unie;
- q) **zich ertoe verbindend** voort te bouwen op een op mensenrechten gebaseerde en mensgerichte digitale transformatie en het beginsel dat niemand aan zijn lot mag worden overgelaten, onder meer door digitale overheidsdiensten op te zetten die inclusief en toegankelijk zijn voor personen met een handicap, ouderen en personen in kwetsbare situaties, en door een dergelijke aanpak en afstemming op de EU-normen op internationaal niveau te bevorderen.

Digitale empowerment van individuen en belangrijke sectoren

De Raad van de Europese Unie,

1. **herinnert eraan** dat de digitale transformatie moet bijdragen tot de verwezenlijking van gelijkheid en tot een eerlijke en inclusieve samenleving in de EU;
2. **onderstreept** dat iedereen recht heeft op toegang tot essentiële en belangrijke openbare en particuliere diensten van goede kwaliteit, en dat een van de doelstellingen van de digitalisering erin bestaat de toegang tot deze essentiële en essentiële diensten te bevorderen en te vergemakkelijken;

3. **erkent** dat 46 % van de Europese burgers⁷ momenteel niet over digitale basisvaardigheden beschikt en dat om deze digitale kloof, die een potentiële bron van gevaar en uitsluiting voor burgers kan zijn, maar ook een belemmering kan vormen voor de uitoefening van hun rechten, te dichten, deze personen de mogelijkheid en ondersteuning moeten krijgen om de digitale vaardigheden te verwerven die nodig zijn om regelmatig en veilig toegang te krijgen tot het internet en digitale producten en diensten.

De Raad van de Europese Unie roept de lidstaten op om, binnen hun bevoegdheden:

4. adequate media- en digitale geletterdheid **te bevorderen** door middel van onderwijs, opleiding en een leven lang leren voor iedereen, als recht op het verwerven van elementaire en geavanceerde digitale vaardigheden;
5. **de inspanningen op te voeren** om de digitale kloof te dichten door de kloof tussen degenen die toegang hebben tot betrouwbare internet-diensten en digitale instrumenten en de vaardigheid om deze te gebruiken, en degenen die dat niet hebben, te verkleinen, met bijzondere aandacht voor de kloof tussen stad en platteland en de kloof als gevolg van sociaal-economische status, handicap, leeftijd of geslacht, door toegang tot snelle internetconnectiviteit en digitale technologie mogelijk te maken, met behulp van EU-financiering;
6. **alle passende maatregelen te nemen** om ervoor te zorgen dat iedereen gelijke toegang heeft tot online overheidsdiensten, met name door gedurende het hele proces advies en ondersteuning aan te bieden bij het navigeren op overheidswebsites, door het gebruik van onlineformulieren en het online indienen van documenten, en door, waar nodig, niet-digitale alternatieven te blijven aanbieden om ervoor te zorgen dat niemand aan zijn lot wordt overgelaten; met het oog hierop ook veilige toegang te bieden door middel van adequate middelen te bieden voor een digitale identiteit;

---

⁷ Vrouwen apart beschouwd stijgt het percentage naar 49 % en bij mannen daalt het naar 43 %.
[https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_sk_dskl_i\\$DV_317/default/table?lang=en](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_sk_dskl_i$DV_317/default/table?lang=en)

7. het publiek, met inbegrip van kinderen en jongeren, **bewust te maken** van het belang van de bescherming van hun privacy en persoonsgegevens in de digitale wereld, in een taal die is aangepast aan hun behoeften, en hun kennis te verschaffen van de wijze waarop hun gegevens worden verzameld, verwerkt en gebruikt en hoe zij hun rechten kunnen uitoefenen, met inbegrip van het recht op toegang tot hun eigen persoonsgegevens, het recht om te worden vergeten, hoe privacyinstellingen kunnen worden geconfigureerd en hoe ze versleuteling kunnen gebruiken om hun eigen persoonsgegevens te beschermen;
8. **de nodige maatregelen te nemen** om te voorzien in specifieke bescherming en/of digitale vaardigheden die zijn afgestemd op de behoeften van verschillende groepen personen, zoals:
  - **kinderen en jongeren**: door hoogwaardige digitale inhoud op te nemen in onderwijsprogramma's – met inbegrip van opleidingsprogramma's voor leerkrachten en jeugdwerkers – door de toegang tot apparatuur te vergemakkelijken, hun de nodige vaardigheden en kennis te verschaffen om veilig deel te nemen aan de digitale omgeving, hen te helpen cyberpesten, grooming en andere vormen van online-intimidatie en -criminaliteit op te sporen, informatie te verspreiden over de steun die beschikbaar is voor kinderen en jongeren die het slachtoffer zijn van onlinecriminaliteit, agressieve handelspraktijken aan te pakken, systemen voor leeftijdsverificatie in te voeren voor de toegang tot online-inhoud en passende schermtijdlimieten te bevorderen (in overeenstemming met artikel 24 van het Handvest en rekening houdend met de EU-strategie voor de rechten van het kind);

- **ouderen**: door ondersteuning en begeleiding te bieden in het kader van de digitale transformatie om degenen die steun nodig hebben te helpen toegang te krijgen tot essentiële en belangrijke onlinediensten, nieuwe manieren te gebruiken om te communiceren en gebruik te maken van de mogelijkheden die het internet biedt voor amusement, leren, persoonlijke ontwikkeling en dagelijkse aangelegenheden, en hen bewust te maken van de mogelijke risico's, zoals phishing, identiteitsdiefstal en desinformatie, en hoe deze risico's kunnen worden beperkt, en ervoor te zorgen dat zij begrijpen hoe zij hun persoonsgegevens kunnen beschermen (overeenkomstig artikel 25 van het Handvest);
- **vrouwen en meisjes**: door ervoor te zorgen dat zij op voet van gelijkheid deelnemen aan het digitale domein en toegang hebben tot digitale vaardigheden, waar ze nog steeds niet veel toegang toe hebben, door de deelname van vrouwen en meisjes aan digitaal ondernemerschap en STEM-gebieden (wetenschap, technologie, engineering en wiskunde) aan te moedigen en door meer inspanningen te leveren om onlinegeweld tegen en intimidatie van vrouwen en meisjes te bestrijden, teneinde de digitale genderkloof te verkleinen en vrouwen en meisjes in staat te stellen de mogelijkheden van de digitale transitie ten volle te benutten (overeenkomstig artikel 23 van het Handvest);
- **personen met een handicap**: door belemmeringen voor digitale omgevingen weg te nemen, met name door te voorzien in de producten en diensten die nodig zijn om hun inclusie en deelname aan de digitale samenleving te vergemakkelijken (overeenkomstig artikel 26 van het Handvest en artikel 9 van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, waartoe de EU is toegetreden),

- **personen die in plattelandsgebieden wonen:** door internet-toegang te vergemakkelijken voor gemeenschappen in gebieden met minder breedbanddekking en minder digitale middelen;
- **sociaaleconomisch achtergestelde personen en personen in een bijzonder kwetsbare situatie:** door de verwerving van digitale vaardigheden te bevorderen, digitale uitsluiting te bestrijden en de toegang tot overheidsdiensten te vergemakkelijken;
- **werknemers:** door te voorzien in voldoende en adequate beroepsopleidingen om hen, met name vrouwen, uit te rusten voor nieuwe digitale banen en hen te beschermen tegen werkloosheid, door iedereen de mogelijkheid te bieden zich aan te passen aan veranderingen als gevolg van het gebruik van digitale instrumenten op het werk, met inbegrip van informatie- en communicatietechnologie (ICT) die voor het werk wordt gebruikt, door bij- en omscholing, en tegelijkertijd eerlijke, rechtvaardige, gezonde en veilige arbeidsomstandigheden en de naleving van arbeidsrechten te waarborgen, met inbegrip van het recht om offline te zijn van digitale instrumenten wanneer zij niet aan het werk zijn;
- **consumenten:** door ervoor te zorgen dat zij autonome en geïnformeerde keuzes kunnen maken en door de exploitatie van kwetsbaarheden en vooroordelen, onder meer door gerichte reclame en misleidende ontwerppatronen in gebruikersinterfaces, te beperken;
- **kiezers:** door ervoor te zorgen dat burgers goed geïnformeerd en toegerust zijn met vaardigheden inzake media- en digitale geletterdheid, die nodig zijn om een oordeel te kunnen vellen in complexe situaties die de democratische sfeer beïnvloeden, met name door manipulatie van informatie aan te pakken, evenals desinformatie in verband met verkiezingen of wanneer die andere gevolgen hebben voor vrije en eerlijke verkiezingen, terwijl de vrijheid van meningsuiting gevrijwaard blijft;

- **maatschappelijke organisaties, mensenrechtenverdedigers en journalisten:** door hen te beschermen tegen digitale dreigingen en hen in staat te stellen hun activiteiten op het gebied van de verdediging van de grondrechten doeltreffend te versterken, ook met behulp van digitale instrumenten, door de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid en pluriformiteit van de media en de toegang tot een betrouwbare, transparante en diverse digitale omgeving te bevorderen, en door participatie, solidariteit en inclusie te bevorderen;
9. **door het organiseren** van capaciteitsopbouw en opleidingsactiviteiten om actoren in belangrijke sectoren voor de verdediging van de grondrechten – met name justitie en rechtshandhaving – te helpen de grondrechten te handhaven en individuen te beschermen, ook in de digitale wereld, door gebruikers doeltreffende en hoogwaardige openbare diensten op het gebied van justitie te bieden en ervoor te zorgen dat justitie altijd transparant en toegankelijk is;
10. In dit verband moet bijzondere aandacht worden besteed aan de initiële en voortgezette opleiding van rechtshandhavers en beoefenaars van juridische beroepen, waarbij de nadruk ligt op het verder bevorderen van een cultuur die gebaseerd is op de rechtsstaat en de grondrechten, de verdere digitalisering van justitie en het ondersteunen van de ontwikkeling van digitale beroepsvaardigheden, in overeenstemming met de strategie voor de Europese justitiële opleiding 2021-2024⁸,
11. **door** voldoende financiering toe te wijzen – nationaal of uit financieringsprogramma's van de Unie – om media- en digitaal onderwijs, digitale opleiding en de ontwikkeling van digitale vaardigheden te ondersteunen en de toegang tot fondsen voor dit doel te vergemakkelijken.

---

⁸ https://commission.europa.eu/document/f782dbde-f970-430a-847d-a77ff3e428a5_nl

Totstandbrenging van een veilige digitale omgeving waarin de grondrechten worden beschermd

De Raad van de Europese Unie,

12. **onderstreept** dat de bescherming van de grondrechten alleen volledig kan worden gewaarborgd door te zorgen voor een eerlijke, veilige, beveiligde en transparante digitale omgeving, waarbij de risico's en bedreigingen van de digitale ruimte tot een minimum worden beperkt;
13. **stelt met bezorgdheid vast** dat desinformatie, en met name online-desinformatie, op grote schaal wordt verspreid, hetgeen leidt tot een afbrokkeling van het vertrouwen in instellingen en in de media, waardoor ieders recht op toegang tot geverifieerde informatie en zijn vermogen om met kennis van zaken beslissingen te nemen wordt belemmerd, democratische processen worden ondermijnd en sociale polarisatie in de hand wordt gewerkt;
14. **betreurt** de sterke en zorgwekkende toename van haatzaaiende uitlatingen, haatmisdrijven en cybergeweld in Europa in de afgelopen jaren⁹ en betreurt het dat het toenemende gebruik van internet en sociale media de online verspreiding van haatzaaiende uitlatingen heeft vergemakkelijkt, wat wordt bevorderd door het gevoel van ongeremdheid en anonimiteit dat internetgebruikers kunnen ontwikkelen;
15. **herinnert eraan** dat de Europese Unie onlangs de digitaaldienstenverordening¹⁰ heeft aangenomen, waarin regels zijn vastgesteld inzake de verplichtingen en de verantwoordingsplicht van tussenpersonen, die tot doel heeft onlineschade tot een minimum te beperken en online-risico's tegen te gaan, door een geharmoniseerd rechtskader tot stand te brengen om de verspreiding van illegale en schadelijke inhoud tegen te gaan en zo de bescherming van de grondrechten online te verbeteren;

---

⁹ Zie bijvoorbeeld de verslagen van de ECRI voor 2019 en 2020 (een jaarlijkse studie in opdracht van de beleidsondersteunende afdeling Rechten van de burger en Constitutionele Zaken van het Europees Parlement) op: <https://rm.coe.int/ecri-annual-report2019/16809ca3e1> en <https://rm.coe.int/annual-report-on-ecri-s-activities-for-2020/1680a1cd59>

¹⁰ Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaaldienstenverordening).

16. **betreurt** het dat actoren uit het maatschappelijk middenveld, mensenrechtenverdedigers en journalisten, met name vrouwen, naar verluidt het slachtoffer zijn van grote aantallen cyberaanvallen, onlinebedreigingen en -intimidatie¹¹¹²;
17. **herinnert eraan** dat het recht op bescherming van persoonsgegevens en het recht op privacy in het digitale tijdperk essentiële grondrechten zijn, die de bescherming van andere grondrechten mogelijk maken, waaronder de controle van personen over hoe hun persoonsgegevens worden gebruikt en gedeeld, evenals hun recht op vertrouwelijkheid van hun communicatie en de informatie op hun elektronische apparatuur;
18. **benadrukt** dat artificiële intelligentie (AI) weliswaar aanzienlijke positieve effecten kan hebben – bijvoorbeeld het verhogen van de efficiëntie van processen en het bevorderen van innovatie van en onderzoek naar verschillende aspecten van het dagelijkse leven – maar ook aanzienlijke uitdagingen kan stellen voor de bescherming van de grondrechten en de bestrijding van discriminatie, indien het gebruik ervan onvoldoende transparant is en zonder adequate waarborgen en kwaliteitscontroles gebeurt;
19. **benadrukt** het belang van vaardigheden inzake media- en digitale geletterdheid in de strijd tegen informatiemanipulatie, met inbegrip van desinformatie, onjuiste informatie, manipulatieve propaganda en samenzweringstheorieën, waarbij de vrijheid van meningsuiting en informatie wordt gewaarborgd.

De Raad van de Europese Unie roept de lidstaten op om binnen hun bevoegdheden:

20. een gunstige en rechtvaardige digitale omgeving voor een inclusief en pluralistisch openbaar debat te **bevorderen** en personen in staat te stellen een onderscheid te maken tussen betrouwbare en onbetrouwbare informatiebronnen, vooroordelen en propaganda te identificeren en vaardigheden op het gebied van kritisch denken te ontwikkelen, zodat de schadelijke gevolgen van informatiemanipulatie, met inbegrip van desinformatie, worden teruggedrongen;

---

¹¹ https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2022-protecting-civic-space_en.pdf

¹² <https://www.osce.org/fom/safety-female-journalists-online>

21. de uitvoering en monitoring **te ondersteunen** van de aangescherpte praktijkcode betreffende desinformatie van 2022, die voortbouwt op de code van 2018, en tegelijkertijd ambitieuze toezeggingen doet en pleit voor ambitieuze maatregelen ter bestrijding van online-desinformatie, en de industrie aanmoedigt zich te houden aan zelfreguleringsnormen ter bestrijding van desinformatie;
22. haatzaaiende uitlatingen op het internet **te blijven bestrijden**, waarbij er onder meer de nadruk op moet worden gelegd dat het aanzetten tot geweld en haat daadwerkelijk strafbaar moet worden gesteld, dat iedereen de gevolgen van haatzaaiende uitlatingen voor individuen en de samenleving moet begrijpen en haatzaaiende uitlatingen moet identificeren en melden, door onderwijs te verstrekken over digitaal burgerschap en onlineveiligheid, personen te helpen zich meer bewust te worden van het feit dat haatzaaiende uitlatingen een schending van de grondrechten zijn die ernstige gevolgen kan hebben en kan leiden tot fysiek geweld, stalking, intimidatie, objectificatie, pesterijen, seksuele intimidatie en discriminatie, met inbegrip van haatmisdrijven, en dat dit een remmend effect kan hebben op de vrijheid van meningsuiting, met name op journalisten, en op deelname aan openbare democratische debatten;
23. de uitvoering van de EU-gedragscode voor de bestrijding van illegale haatzaaiende uitlatingen op het internet, die een nuttig instrument is gebleken voor samenwerking tussen autoriteiten, maatschappelijke organisaties en technologische platforms op het gebied van inhoudsmoderatie, **te ondersteunen en te monitoren** teneinde de doeltreffendheid ervan te vergroten;
24. de uitvoering van de digitaaldienstenverordening **te ondersteunen** om te zorgen voor een coherente toepassing van de regels ter bestrijding van illegale en schadelijke online-inhoud in de EU, en het publiek bewuster te maken van de mechanismen die beschikbaar zijn voor het melden van illegale en schadelijke inhoud;

25. de capaciteit van justitiële en rechtshandavingsinstanties om illegale haatmisdrijven en haatzaaiende uitlatingen op het internet te onderzoeken en te vervolgen, **te vergroten**, onder meer door beste praktijken uit te wisselen en ten volle gebruik te maken van instrumenten en samenwerkingsplatforms, en tegelijkertijd toegankelijke digitale justitie voor iedereen te bevorderen;
26. **ervoor te zorgen** dat de bevoegde nationale toezichthoudende autoriteiten over voldoende middelen en personeel met een passende digitale opleiding beschikken om toe te zien op de naleving van de regels inzake gegevensbescherming en privacy uit hoofde van de algemene verordening gegevensbescherming, de e-privacyrichtlijn en andere relevante Unie- en nationale wetgeving, en specifieke informatie- en bewustmakingscampagnes opzetten over de rol van deze autoriteiten en over de wijze waarop zij personen kunnen helpen hun rechten te beschermen, overeenkomstig de artikelen 7 en 8 van het Handvest, teneinde met name de eerbiediging van het privéleven en het familie- en gezinsleven, alsook de privacy en de individuele controle van gegevens te waarborgen;
27. **de nodige maatregelen te nemen** om toekomstbestendige en technologisch neutrale regelgevingsstelsels tot stand te brengen, waarbij ervoor wordt gezorgd dat AI wordt ontwikkeld en gebruikt op een manier die inclusief, duurzaam en mensgericht is en een op mensenrechten gebaseerde benadering volgt, rekening houdend met de noodzaak om iedereen bewust te maken van de kansen die AI met zich meebrengt, maar ook met de risico's en uitdagingen ervan voor de grondrechten, en met de manier waarop de complexiteit en het gebrek aan transparantie het moeilijk kunnen maken om mogelijke schendingen van rechten of inbreuken op het recht vast te stellen en aan te tonen, en mogelijke fouten of slechte werking van het systeem te traceren.

De Raad van de Europese Unie,

28. **is ingenomen met** de werkzaamheden en initiatieven van de Commissie ter bevordering van digitale vaardigheden bij de burgers van de Unie en ter verbetering van de bescherming van de grondrechten, ook in een digitale context, zoals:

- de jaarverslagen over de uitvoering van het Handvest en met name het verslag van 2021 over de "Bescherming van de grondrechten in het digitale tijdperk",
- de mededeling "Digitaal kompas 2030: de Europese aanpak voor het digitale decennium" die heeft geleid tot de aanneming van het beleidsprogramma voor het digitale decennium tot 2030,
- het actieplan voor de Europese pijler van sociale rechten,
- de nieuwe Europese strategie voor een beter internet voor kinderen (BIK+),
- het Actieplan voor Europese democratie,
- de aangescherpte praktijkcode betreffende desinformatie 2022,
- de gedragscode voor de bestrijding van illegale haatzaaiende uitlatingen op internet 2016,
- het actieplan voor digitaal onderwijs,
- wetgevings- en niet-wetgevingsinitiatieven inzake artificiële intelligentie, zoals de ethische richtsnoeren voor het gebruik van artificiële intelligentie en gegevens bij lesgeven en leren voor leerkrachten,
- de Europese vaardighedenagenda,
- de strategie voor Europese justitiële opleiding,
- het pakket digitale vaardigheden en onderwijs,

- de richtsnoeren voor de bevordering en ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van mediageletterdheid,
- de strategie inzake de rechten van personen met een handicap 2021-2030.

De Raad van de Europese Unie verzoekt de Commissie:

29. **toe te zien** op de uitvoering van het beleidsprogramma voor het digitale decennium voor 2030 om ervoor te zorgen dat de streefdoelen en doelstellingen van de strategie – met betrekking tot digitale capaciteiten op het gebied van infrastructuur, onderwijs en vaardigheden, en de digitale transformatie van bedrijven en overheidsdiensten – tegen 2030 naar behoren zijn verwezenlijkt;
30. online-desinformatie en illegale inhoud **tegen te gaan** door toezicht te houden op de regels van de digitaaldienstenverordening en deze te handhaven en de uitvoering van de aangescherpte praktijkcode betreffende desinformatie 2022 en de gedragscode voor de bestrijding van illegale haatzaaiende uitlatingen op het internet regelmatig te beoordelen, met het oog op de naleving door belanghebbenden van de daarin vervatte normen en toezeggingen, die tot doel hebben een transparantere, veiligere en betrouwbaardere onlineomgeving tot stand te brengen, met inachtneming van de vrijheid van meningsuiting;
31. maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers **te blijven beschermen en ondersteunen** om een bloeiende digitale ruimte voor het maatschappelijk middenveld te bevorderen en de maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers weerbaar te maken tegen online bedreigingen, inmenging en verstoring;
32. de hele handhavingsketen en relevante belanghebbenden in de lidstaten **te blijven ondersteunen en met hen samen te werken**, in het kader van de werkzaamheden van de EU-groep op hoog niveau voor de bestrijding van haatzaaiende uitlatingen en haatmisdrijven, en door middel van richtsnoeren, uitwisseling van goede praktijken en financiering;

33. **toezicht te houden** op de digitale beginselen en rechten die zijn vastgelegd in de Europese verklaring over digitale rechten en beginselen voor het digitale decennium bij samenwerking met de lidstaten, met het oog op de verwezenlijking van de algemene doelstellingen van het beleidsprogramma voor het digitale decennium 2030, en met die beginselen en rechten rekening te houden in wetgevingsinitiatieven en bij inspanningen op het gebied van technologische ontwikkeling;
34. digitale empowerment **te integreren** in alle relevante beleidsmaatregelen van de EU, aangezien digitale vaardigheden tegenwoordig horizontaal zijn en daarom absoluut noodzakelijk zijn voor onze ontwikkeling in de digitale samenleving, en de mainstreaming van gelijkheid en grondrechten in alle relevante beleidsmaatregelen van de EU **te versterken** met een digitale component, aangezien de online- en digitale wereld een van de belangrijkste omgevingen is voor de uitoefening van de grondrechten in de huidige samenleving;
35. **te zorgen voor** de uitvoering van de nieuwe Europese strategie voor een beter internet voor kinderen (BIK+) om op de leeftijd afgestemde digitale diensten te verbeteren en ervoor te zorgen dat elk kind online wordt beschermd, mondig wordt gemaakt en wordt gerespecteerd, rekening houdend met de EU-strategie voor de rechten van het kind, en met name deel 5 daarvan;
36. initiatieven **te ondersteunen** om de ontwikkeling van digitaal bewustzijn en digitale vaardigheden te bevorderen door middel van financiële programma's, zoals het ESF+, de herstel- en veerkrachtfaciliteit, het programma Digitaal Europa, het programma "Burgers, gelijkheid, rechten en waarden", het programma Justitie, de Connecting Europe Facility en Erasmus+;
37. **te zorgen voor bewustmaking en verspreiding van informatie** over initiatieven van de Unie op dit gebied, zoals het Europees platform voor digitale vaardigheden en banen, dat informatie en hulpmiddelen met betrekking tot digitale vaardigheden en opleidings- en financieringsmogelijkheden biedt.